SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

4-son (5-jild)
2025

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V5I4Y2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 4 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, Oʻzbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, Oʻzbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahammatovich – tarix fanlari doktori, Oʻzbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, Oʻzbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo oʻgʻli – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar boʻlimi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod Oʻktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Oʻzbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Fargʻona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Joʻraboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Gʻaybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Moʻmin – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

Oʻroqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasi mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Koʻchimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov Gʻaybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, Oʻzbekiston Respublikasida xizmat koʻrsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, Oʻzbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat Gʻaybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), Oʻzbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy maktabi;

Joʻrayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom oʻgʻli — yuridik fanlar boʻyicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, Oʻzbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), Samarqanddavlatuniversiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport boʻyicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Oʻzbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot boʻlimi psixologik xizmat boshligʻi.

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Poʻlatovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Boʻtayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, Oʻzbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Roʻyxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari boʻyicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar roʻyxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat roʻyxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyogʻoch koʻchasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bogʻlanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
5-jild, 4-son (Aprel, 2025). - 502 bet.

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Maxmudov Mansurjon Abdugʻopporovich
TARIXIY ASARLAR VA ULARNI OʻRGANISH: MILLIY ZIYOLILAR TOMONIDAN OLIB BORILGAN TADQIQOTLAR 12-17

Qurbonov Xurshid Raupovich
OʻZBEKISTONDAN JANUBIY URALGA SAFARBAR QILINGAN "MEHNAT ARMIYACHILARI" VA ULARNING TAʼMINOTI 18-22

Salayev Fazliddin Shamsiddin oʻgʻli
OʻZBEKISTONDA DEMOGRAFIYANING RIVOJLANISH TARIXI VA SHAKLLANISHI 23-28

Abbasov Behzod Baxtiyorovich
FARGʻONA OBLASTIDA TASHKIL QILINGAN XOʻJALIKLARDA IJTIMOIY MUAMMOLAR VA KOʻCHIRILGAN AHOLINING YANGI SHAROITGA MOSLASHISHI (1946-1965) 29-35

Mirzaliyev Ulugʻbek, Klichev Ulugʻbek
OʻZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY ARXIVLAR FAOLIYATINI TASHKIL ETISH BORASIDAGI ISHLAR VA ISLOHOTLAR 36-39

Tursunova Gavhar Begmuradovna
ROSSIYA IMPERIYASINING SIRDARYO VILOYATIDA OLIB BORGAN MAʼMURIY-SIYOSIY BOSHQARUV TIZIMI (XIX ASRNING IKKINCHI YARMI – XX ASR BOSHLARI) 40-50

Vaxobov Doston Abdumannob oʻgʻli
IKKINCHI JAHON URUSHI YILLARIDA MAKTAB, TIBBIYOT VA SOGʻLIQNI SAQLASH XODIMLARINING GʻALABAGA QOʻSHGAN HISSASI 51-54

Sodiqova Yulduzxon Maxamat qizi
OʻZBEKISTONDA MAKTAB TAʼLIMINI ISLOH QILINISHI VA UNDAGI OʻZGARISHLAR (1991-2024 yy) 55-59

Maxmudov Umrbek Baxtiyorovich
QUYI SIRDARYOBOʻYI HUDUDLARIDA OLIB BORILGAN ARXEOLOGIK TADQIQOTLAR VA ULARNING NATIJALARI 60-64

Yoʻldosheva Gulbahor Nuriddinovna
MUSTAQILLIK YILLARIDA OʻRTA UMUMTAʼLIM MAKTABLARINING AHVOLI VA MODDIY – TEXNIKA BAZASINING MUSTAHKAMLANISHI (QASHQADARYO VA SURXONDARYO VILOYATLARI MISOLIDA) 65-69

Mardiyeva Guzal Karimovna
XOTIN-QIZLARNING 1950-1980-YILLARDA SAMARQAND VILOYATI ILM-FAN SOHASINI RIVOJLANTIRISHDAGI OʻRNI 70-75

Narziyev Rustambek Xaydarovich
HARAKATLAR STRATEGIYASIDA NOGIRONLIGI BOR YOSHLAR UCHUN YARATILGAN IMKONIYATLAR 76-80

Abdullayev Ilhomjon Ikromjonovich
XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARIDA NAMANGAN SHAHRINING IJTIMOIY-IQTISODIY HAYOTI 81-87

Sodiqova Maxbubaxon Raxmonaliyevna
O'ZBEKISTONNING MILLIY HUNARMANDCHILIGI RIVOJIDA IPAKCHILIKNING O'RNI 88-92

G'ulomjon Jumanazarovich Axmedov
O'ZBEKISTON TARIXIDA KONCHILIK ISHI VA METALLURGIYA RIVOJLANISHI 93-99

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Abdullayev Zafarbek Safibullayevich
BARQARORLIK REYTINGI ORQALI FISKAL INTIZOM VA BIZNES MUHITINI RAG'BATLANTIRISHNING O'ZBEKISTON TAJRIBASI 100-116

Юлдашева Надира Викторовна
«ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ЗАКУПКИ ПОД КОНТРОЛЕМ: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЙ АНАЛИЗ УЗБЕКСКОЙ МОДЕЛИ МОНИТОРИНГА» 117-123

Maxsudov Sherzod Solijonovich
ERKIN IQTISODIY ZONALARDA INVESTITSIYA JOZIBADORLIGINI OSHIRISH 124-128

Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li
TURISTIK VA REKREATSION KLASTERNING MUVAFFAQIYATLI FAOLIYAT YURITISH TAMOYILLARINI TIZIMLASHTIRISH 129-135

Xadimova Aziza Abdufattoyevna
SAMARQAND VILOYATINING DEMOGRAFIK O'ZGARISHLARI VA IQTISODIY RIVOJLANISHI 136-145

Tashpulatov Giyos Toxirovich
XORIJIY BAHOLOVCHI TASHKILOTLAR REYTINGI VA RENKINGINI BAHOLASHDA KOMPLEKS YONDASHUVNING QO'LLANILISHI TAHLILI (ROSSIYADAGI BAHOLOVCHI TASHKILOTLAR MISOLIDA) 146-159

Ulug'muradova Nodira Berdimuradovna
O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHDA INSON KAPITALINING TA'SIRI 160-164

Tursunxodjayeva Shirin Zafar qizi
"QUTIDA RO'YXATGA OLISH" (SHELF-REGISTRATION) AMALIYOTINI JORIY ETISH 165-169

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Komilov Ro'zi Rabiyevich
OILA BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA MODDIY VA MA'NAVIY OMILLARNING FALSAFIY TAHLILI 170-172

Хакимов Эркин
ЗНАНИЕ ЛОГИКИ КАК УСЛОВИЕ ФОРМИРОВАНИЯ КУЛЬТУРЫ МЫШЛЕНИЯ В ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЩЕСТВЕ 173-180

Usmonova Laylo Raxmatullayevna
SHARQ FALSAFASIDA INSON MUAMMOSI 181-185

Karimov Yo'ldosh Ergashevich
TARIXNI SOXTALASHTIRISHNING TARIXIY TAFAKKURGA TA'SIRI MASALALARI 186-191

Агзамходжаева Шахноза Саидматмабовна
О ЦЕЛИ И СОДЕРЖАНИИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОЙ ЖИЗНИ, ДУХОВНОМ СОВЕРШЕНСТВЕ (ПО ПРОИЗВЕДЕНИЯМ АЛИШЕРА НАВАИ) 192-195

Rustamov Ramz Rizoqulovich
ZAMONAVIY IQTISODIY TARGʻIBOT VA UNING OʻZIGA XOS XUSUSIYATLARI 197-204

Evatov Salimjon
MARKAZIY OSIYODA TASAVVUFIY TAFAKKUR RIVOJI: IX-XII ASRLAR MEROSI 205-209

Turobov Yorqinjon Yoqub oʻgʻli
ISLOM TAʼLIMOTIDA SIYOSAT VA HOKIMIYAT FALSAFASI 210-213

Toshpulatov Odil Nodirovich
IJTIMOIY MUNOSABATLARDA AMORALIZM VA IMMORALIZMNI OLDINI OLISHDA MAVJUD MEʼYORLARNING AHAMIYATI 214-217

Kunisheva Nadira Julanovna
“IJTIMOIY BAGʻRIKENGLIK” TUSHUNCHASINI TADQIQ ETISHNING ILMIY-NAZARIY MASALALARI 218-223

Eshpulatov Inoyat
FAXRIDDIN ROZIY YASHAGAN DAVR: IJTIMOIY-SIYOSIY VAZIYAT VA MAʼNAVIY MUHIT 224-231

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Nuniyazova Shaxlo Ulugbekovna
OʻZBEK ONOMASTIKASIDA GIDRONIMLARNING LINGVOMADANIY SHAKLLANISHI 232-236

Алиева Эльвина Аметовна
ЛЕКСИЧЕСКИЙ И ЛЕКСИКО-СИНТАКСИЧЕСКИЙ ПОВТОРЫ С РАСПРОСТРАНЕНИЕМ В ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ОЧЕРКАХ М. ЦВЕТАЕВОЙ 237-243

Usmanova Sevara
INGLIZ VA OʻZBEK TARIXIY ROMANLARIDA TARIXIY HAQIQAT VA BADIIY TOʻQIMA 244-251

Ochilov Ulugʼbek Sayfulloyevich
MAGIK REALIZMNING MADANIYAT VA ADABIYOTGA TAʼSIRI 252-260

Daminova Rahima Malikovna
ATOYI SHEʼRIYATINING BADIIY LATOFATI 261-266

Yusupov Asror
PUBLITSISTIK MATNLARDA UCHROVCHI LINGVOKULTUROLOGIK BIRLIKLAR TARJIMASIGA LEKSIKOGRAFIK YONDASHUV 267-271

Ruziyeva Nasiba Kenjayevna
VLADIMIR GEORGEVICH GAKNING TARJIMA MASALALARIGA DOIR TADQIQOTLARI 272-276

Batirkhanova Madina Oybekovna
COMPONENT ANALYSIS OF SOMATIC PHRASEOLOGISMS IN ENGLISH FICTION 277-281

Sirojiddinova Shakhribonu
THE FORMATION OF MYTHOLOGY AND THE INFLUENCING FACTORS 282-285

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Xodjiev Yunus Muxitdinovich
DAVLAT XIZMATLARI VA FUQAROLIK-HUQUQIY XIZMATLAR TUSHUNCHASI HAMDA O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 286-292

Wang Cong
RESEARCH ON LEGAL ISSUES OF PERSONAL INFORMATION PROTECTION 293-300

Ли Адик
К ВОПРОСУ О ПОНЯТИИ И КЛАССИФИКАЦИИ ВИДОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ 301-310

Abdurashidova Zarina Turg‘un qizi
FUQAROSIZLIKKA QARSHI MUROSASIZLIK: HUQUQIY CHORALARNING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI 311-315

Axmatov Olimjon Odilovich
“KRIPTO-AKTIVLAR VA VALYUTA QIMMATLIKLARINI QONUNGA XILOF RAVISHDA OLISH, O‘TKAZISH VA AYIRBOSHLASH: IQTISODIY, HUQUQIY XAVF-XATARLAR VA ULARNING OLDINI OLISHDA SUN’IY INTELLEKTNING O‘RNI” 316-322

Xatamov To‘lqin Tojiddinovich
KUCHLI TA’SIR QILUVCHI VA GIYOHVANDLIK VOSITALARINI YANGI TURLARINI NOQONUNIY MUOMALASI BILAN BOG‘LIQ JINOYATLARNING NAZARIY-HUQUQIY TAHLILI 323-329

Kuchimova Shaxlo
VORISLIK HUQUQIDA MEROS MAJBURIYATI 330-337

O’rinova Dilshoda Adhamovna
OILAVIY ZO‘RAVONLIK JINOYATINING KRIMINOLOGIK TAVSIFI HAMDA USHBU TURDAGI JINOYATLARDA AYOLLAR JABRLANISHINI OLDINI OLISH BO‘YICHA FARG‘ONA TAJRIBASI 338-347

Geng Zhimin
RESEARCH ON THE INDEPENDENCE OF THE INTERNATIONAL CRIMINAL COURT...... 348-351

Xidirov Mexroj Qilich o‘g‘li
ELEKTRON TO‘LOV VOSITALARI ORQALI SODIR ETILADIGAN FIRIBGARLIK JINOYATLARINING SABABLARI, ULARNING SODIR ETILISHIGA IMKON BERUVCHI OMILLAR 352-357

Тулаганов Элмурод
ВОПРОСЫ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ КОРРУПЦИИ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ 358-367

Bozorboyev Farruh, Boboxonov Akromxon
DASTLABKI TERGOV BOSQICHIDA PROTSESSUAL HARAKATLARNI SODDALASHTIRISH: XOLIS INSTITUTI 368-374

Abbosov Mirsulton Mirsharof o‘g‘li
JINOYAT QONUNCHILIGIDA SUN’IY INTELLEKT TUSHUNCHASI VA UNING IJTIMOIY XAVFLILIGI 375-382

Mamatov Islom Qosim o'g'li
DAVLAT XARIDLARI BILAN BOG'LIQ JINOYATLARNI FOSH ETISH USULLARI, AMALIYOTDAGI MUAMMOLAR VA TAKLIFLAR 383-392

Kamilov Oybek
O'ZBEKISTONNING MIGRATSIYA SOHASIDA MINTAQAVIY TASHKILOTLAR VA XORIJIY DAVLATLAR BILAN HAMKORLIGINI RIVOJLANTIRISH MASALALARI 393-402

Абророва Камола Саидмухторовна
ВЛИЯНИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО КОММЕРЧЕСКОГО АРБИТРАЖА НА ИНВЕСТИЦИОННЫЙ КЛИМАТ УЗБЕКИСТАНА: ПРОБЛЕМЫ, РЕШЕНИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ 403-410

Ne'matova Muborak Odiljonovna
RAQAMLI FUQAROLIKNING MOHIYATI VA UNI SHAKLLANTIRISHGA OID DOLZARB MUAMMOLAR (O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA) 411-418

Jabbarova Yulduz Ibrohim qizi
"HUQUQNI QO'LLASH AMALIYOTIGA SUN'IY INTELLEKTNI INTEGRATSIYA QILISHNING AXLOQIY VA HUQUQIY MASALALARI"........ 419-427

Agzamova Qizlarxon Baxtiyorovna
INSOFLI EGALLOVCHINING HUQUQIY MAQOMIGA OID AYRIM MASALALAR 428-432

Shomirzayev Saxodulla, Sherkulov Azamat
VALYUTA QIMMATLIKLARINI BOJXONA CHEGARASIDAN OLIB O'TISH BILAN BOG'LIQ HUQUQBUZARLIKLARNI ANIQLASH VA JAVOBGARLIK ASOSLARI 433-441

Jumanazarov Faxriddin Erkinovich
KONTRAFAKT MAHSULOTLAR KONTRABANDASI NATIJASIDA INTELLEKTUAL MULK HUQUQI BUZILISHINING NAZARIY-HUQUQIY JIHATLARI........ 442-448

Ergashev Sharifjon Shuhrat o'g'li
YASHIRIN IQTISODIYOTNING JAMIYAT IJTIMOIY-IQTISODIY FAOLIYATIGA TA'SIRI VA UNGA QARSHI KURASHISHDA BOJXONA AUDITINING O'RNI 449-457

Mansurov Arslon Askarovich
"IJTIMOIY DAVLAT" TAMOYILINING YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDAGI HUQUQIY MAQOMI VA XALQARO TAJRIBA BILAN TAQQOSLAMA TAHLILI 458-463

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Abdullayev Yashnarjon Mahkamovich
"JISMONIY MADANIYAT NAZARIYASI VA METODIKASI" FANIDAN NAZARIY MASHG'ULOTLARNI O'TKAZISH METODIKASI 464-470

Yusubjanova Musharraf Tursunali qizi
EHTIMOLLAR NAZARIYASI VA MATEMATIK STATISTIKANI UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA O'QITISH: XORIJIY TAJRIBA VA ILMIY YONDASHUVLAR 471-475

Fayzullayeva Gulchexra, Kurbonova Gulmira
BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA KOLLABORATIV O'QUV MUHITINI LOYIHALASH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH: INNOVATSION YONDASHUVLAR VA ISTIQBOLLAR 476-481

Yaqubov Fazliddin Muxitdinovich
ILMIY-TADQIQOTCHILIK KOMPETENTLIGINING MAZMUNI VA TARKIBIY TUZILISHI 482-485

Mirsanova Moxira Xusniddin qizi
FANTASTIK IFODA SHAKLLARI VA UNING BADIIYATI 486-491

Tursinova Zoxida Sharabidinovna
TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA MAKTAB O'QITUVCHILARNING PEDAGOGIK MAHORATINI BAHOLASH MEXANIZMLARINING TAKOMILLASHUVIDA TA'LIM MENEJMENTINING O'RNI 492-496

Раббимова Нодира Таштемировна
ТЕХНОЛОГИЯ РАЗВИТИЯ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ ПРИ ПРЕПОДАВАНИИ ИНФЕКЦИОННЫХ БОЛЕЗНЕЙ В ВУЗЕ 497-501

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari
Actual Problems of Humanities and Social Sciences
Volume 5 | Issue 4 | 2025
ISSN Online: 2181-1342

Received: 16 March 2025
Accepted: 5 April 2025
Published: 15 April 2025

Article / Original Paper

THE IMPACT OF HUMAN CAPITAL IN SMALL BUSINESS DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN

Ulugmuradova Nodira Berdimuradovna
Associate Professor,
Sharof Rashidov Samarkand State University

Abstract. Human capital is the sum of the knowledge, skills, experience and professional qualifications of workers and is considered one of the important factors of economic development. The role of human capital in small businesses is especially important, since small organizations, having limited resources, require a highly qualified and motivated workforce to effectively carry out their activities. This study analyzes the impact of human capital on the success of small businesses, ways and strategies to increase its role within the organization.

Keywords: small business, human capital, skills, workforce, motivation, economic efficiency, business strategies.

O‘ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHDA INSON KAPITALINING TA’SIRI

Ulug‘muradova Nodira Berdimuradovna
Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti,
dotsenti

Annotatsiya. Inson kapitali — ishchilarning bilimlari, ko‘nikmalari, tajribasi va kasbiy malakalarining yig‘indisi bo‘lib, iqtisodiy rivojlanishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Kichik biznesda inson kapitalining roli ayniqsa muhim, chunki kichik tashkilotlar, o‘z faoliyatini samarali amalga oshirish uchun cheklangan resurslarga ega bo‘lgan holda, yuqori malakali va motivatsiyalangan ishchi kuchini talab qiladi. Ushbu tadqiqotda inson kapitalining kichik biznesdagi muvaffaqiyatga ta’siri, uning tashkilot ichidagi rolini oshirishning yo‘llari va strategiyalari tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: kichik biznes, inson kapitali, malaka, ishchi kuchi, motivatsiya, iqtisodiy samaradorlik, biznes strategiyalari.

DOI: https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I4Y2025N23

Kirish. Kichik biznes iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi bo‘lib, ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlar uchun o‘ziga xos ahamiyatga ega. O‘zbekistonning iqtisodiy rivojlanishida kichik biznesning o‘rni katta bo‘lib, yangi ish o‘rinlarini yaratish, innovatsion fikrlashni rag‘batlantirish va iqtisodiy samaradorlikni oshirishda muhim rol o‘ynaydi. O‘zbekiston hukumati kichik biznesni rivojlantirishga qaratilgan bir qator dasturlarni amalga oshirayotgan bo‘lib, bu orqali ish o‘rinlarini yaratish va iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash maqsad qilingan. Shuningdek, so‘nggi yillarda kichik biznesni qo‘llab-quvvatlash uchun ishlab chiqilgan innovatsion strategiyalar va huquqiy mexanizmlar orqali inson kapitalining o‘sishi va rivojlanishiga e’tibor qaratilmoqda.

Xorijda kichik bizneslarning muvaffaqiyati va uning inson kapitaliga ta’siri bilan bog‘liq bir qator tadqiqotlar mavjud. Masalan, AQShda va Yevropada kichik va o‘rta bizneslar

iqtisodiyotning asosiy tarkibiy qismini tashkil etadi va ularning rivojlanishida inson kapitalining oʻrni juda katta. AQShda kichik bizneslar uchun innovatsion imkoniyatlar yaratish va malakali ishchilarni jalb qilish orqali iqtisodiy oʻsish taʼminlanadi. Xususan, Kaliforniya shtatidagi startaplar ekotizimi, yuqori malakali mutaxassislar va innovatorlarni jalb qilish orqali katta muvaffaqiyatlarga erishgan. Yevropa mamlakatlarida esa kichik bizneslarga axborot texnologiyalari va raqamli vositalarni tatbiq etish orqali inson kapitalini rivojlantirishda sezilarli yutuqlar mavjud.

Bundan tashqari, inson kapitalining rivojlanishiga boʻlgan yondashuvlar turlicha boʻlishi mumkin. Misol uchun, Germaniyada "dual taʼlim" tizimi orqali nafaqat oʻqish, balki amaliy ish tajribasi olish imkoniyatlari yaratilgan. Bu yondashuv kichik bizneslar uchun malakali ishchi kuchi tayyorlashda juda samarali hisoblanadi. Xorijdagi bu kabi tajribalar oʻzbek kichik biznesida ham qoʻllanilishi mumkin, chunki ular inson kapitalini rivojlantirish va tashkilot samaradorligini oshirishda muhim omil boʻladi.

Shu nuqtai nazardan, mamlakatimizda ham kichik biznesni rivojlantirishda inson kapitaliga boʻlgan eʼtibor kuchaytirilgan boʻlib, bu sohada amalga oshirilayotgan islohotlar va tashabbuslar kichik bizneslarning raqobatbardoshligini oshirishga yordam bermoqda. Inson kapitalini rivojlantirishga qaratilgan strategiyalar, oʻquv kurslari, malaka oshirish dasturlari va innovatsion yondashuvlar kichik bizneslarga samarali ishlash uchun zarur resurslarni taqdim etadi.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Oʻzbekistonlik olimlar kichik biznesda inson kapitalining roli va uning iqtisodiy samaradorlikka taʼsiri haqida bir qator ilmiy ishlar olib bormoqdalar. Ular, asosan, inson kapitalining rivojlanishini kichik bizneslarning muvaffaqiyati bilan bogʻlab, uning oʻziga xos ahamiyatini taʼkidlaydilar.

S. I. Rahmatov tomonidan oʻtkazilgan tadqiqotda esa, inson kapitalining kichik bizneslar samaradorligiga taʼsiri oʻrganilgan. Rahmatov kichik biznesda kadrlarni tanlash va ularni rivojlantirishning muhimligini taʼkidlagan. Uning fikriga koʻra, kichik bizneslar uchun zarur boʻlgan malakali kadrlar va ularning innovatsion fikrlash qobiliyatlari oʻrganilmasdan, ularning muvaffaqiyatli ishlashi qiyinlashadi. Shuningdek, u inson kapitalini rivojlantirishda davlatning roli, oʻquv dasturlari va malaka oshirish tizimlarining ahamiyatini koʻrsatgan.

Bundan tashqari, Sh. A. Tursunov oʻzining tadqiqotlarida kichik biznesni rivojlantirishda inson kapitalining oʻsishining iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyatini oʻrganadi. U, shuningdek, kichik bizneslarda malaka oshirish, motivatsiya va treninglarga boʻlgan ehtiyojni taʼkidlab, kadrlarni sifatli tayyorlash uchun davlat tomonidan beriladigan moliyaviy yordam va qoʻllab-quvvatlash zarurligini muhokama qilgan. Tursunovning fikriga koʻra, inson kapitalining rivojlanishi kichik bizneslarning innovatsion salohiyatini oshirish va raqobatbardoshlikni kuchaytirish uchun zarurdir.

M. X. Saidov oʻz tadqiqotida kichik bizneslarda kadrlarni malakali tayyorlash va motivatsiyalashning iqtisodiy samaradorlikka taʼsirini oʻrganib, bu sohada ilgʻor tajribalarga tayanish zarurligini taʼkidlaydi. U, shuningdek, kichik bizneslar uchun inson kapitalini rivojlantirishda korxona rahbarlarining faol rol oʻynashi va bu jarayonni samarali boshqarish ahamiyatini koʻrsatadi. Saidov oʻzining ilmiy ishlarida, malakali ishchilarni jalb qilish va ularni oʻz faoliyatiga moslashtirish orqali kichik bizneslarning muvaffaqiyatini taʼminlash mumkinligini taʼkidlagan.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqot sifatida kvantitativ va sifatli tadqiqot usullarini oʻz ichiga oladi. Kvantitativ usulda kichik bizneslar oʻrtasida soʻrovnoma oʻtkazilib, inson kapitalining turli jihatlari (ta’lim, malaka, tajriba, motivatsiya va boshqalar)ning biznes muvaffaqiyatiga ta’siri oʻrganiladi. Sifatli tadqiqot usulida esa kichik biznes rahbarlari va ishchilari bilan intervyular oʻtkazilib, inson kapitalining oʻsish strategiyalari va uning biznes samaradorligiga ta’siri haqidagi fikrlar yigʻiladi. Tadqiqotda olingan ma’lumotlar statistik usullar yordamida tahlil qilinadi.

Tahlil va natijalar. Kichik bizneslarning muvaffaqiyatiga ta’sir qiluvchi omillar sifatida inson kapitali va uning oʻsishiga katta e’tibor berilgan. Tadqiqotda olingan ma’lumotlar shuni koʻrsatdiki, yuqori malakali ishchi kuchi va innovatsion fikrlash qobiliyatiga ega boʻlgan xodimlar kichik bizneslar uchun muvaffaqiyatli faoliyatning asosiy omili hisoblanadi.

Tadqiqotda ishtirok etgan kichik biznes rahbarlari va ishchilari malaka oshirish va treninglarning biznes samaradorligini oshirishdagi oʻrnini yuqori baholadilar. Treninglar va malaka oshirish kurslari ishchilarning ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga yordam beradi, natijada kompaniyaning umumiy samaradorligi oshadi.

Tadqiqotda motivatsiya va uning kichik biznesdagi rolini oʻrganish natijasida, yuqori darajadagi motivatsiya kichik biznesda xodimlarning samaradorligini oshirishga ijobiy ta’sir koʻrsatishi aniqlandi. Ishchilarning ishtiyoqi va mas’uliyatni his etishi, oʻz ishiga qiziqishi kompaniya muvaffaqiyatiga bevosita ta’sir qiladi.

1-rasmdan koʻrinib turibdiki, ta’lim va malaka kichik biznes muvaffaqiyatining eng muhim omili sifatida ajralib turadi (65 %). Bu shuni koʻrsatadiki, ishchilarni yuqori malakali qilish va ular uchun rivojlanish imkoniyatlarini yaratish kichik biznesning samaradorligini oshiradi.

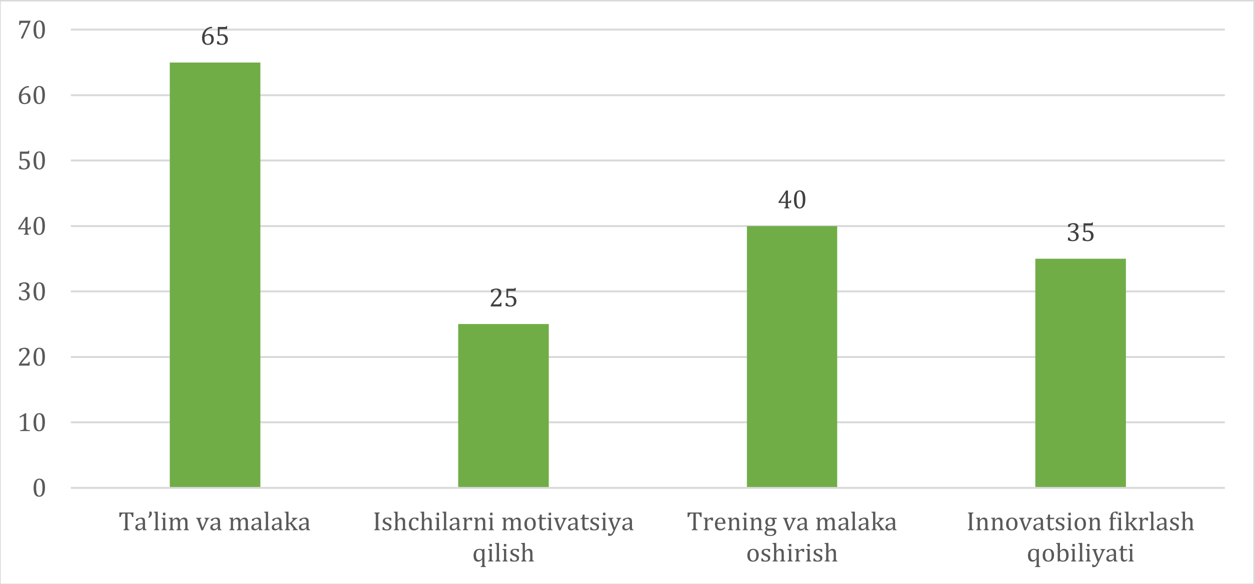

1-rasm. Inson kapitalining kichik biznes muvaffaqiyatiga ta’siri, (%)

2-rasmning natijalari koʻrsatadi, ishchilarning samaradorligini oshirishda motivatsiyaning roli juda katta. Yaxshi maosh va bonuslar (55%) hamda karyera oʻsish imkoniyatlari (30%) kichik biznesdagi ishchilarning samaradorligini oshiradi, bu esa kompaniyaning umumiy muvaffaqiyatiga bevosita ta’sir qiladi. Ish joyidagi muhit va sharoitning (15%) ahamiyati kamroq boʻlib, bu kichik bizneslarda boshqa omillar bilan taqqoslaganda kamroq e’tiborga olinadi.

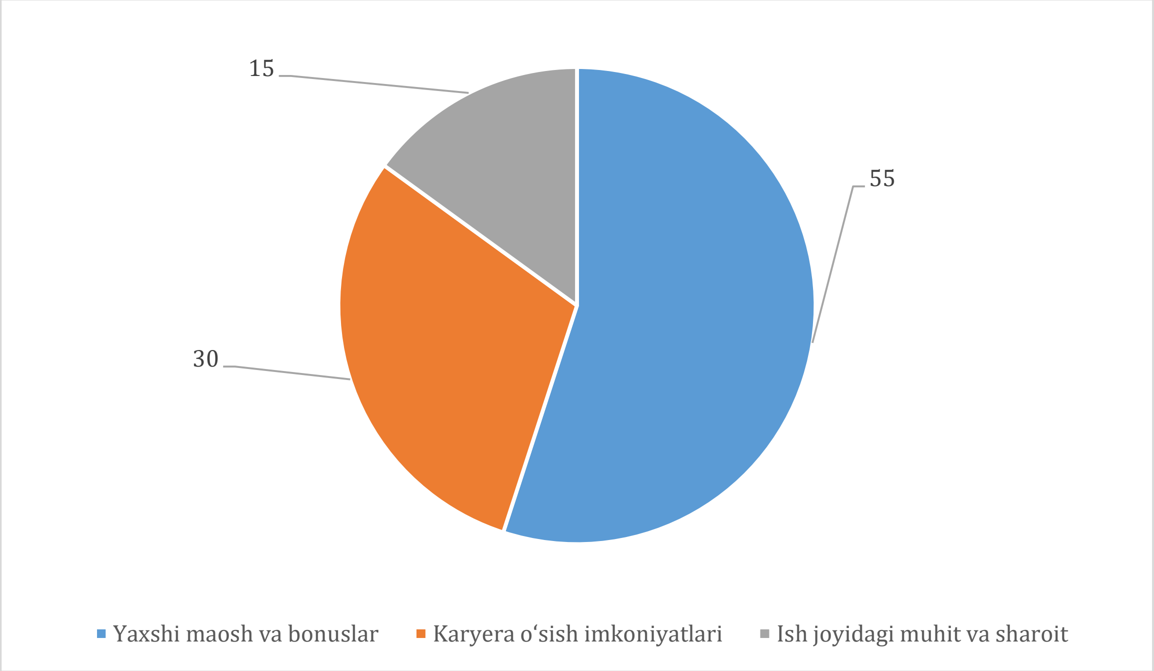

2-rasm. Kichik biznesda motivatsiyaning roli, (%)

3-rasmda ko‘rsatilganidek, kasbiy ko‘nikmalarni oshirish (60%) va yangi texnologiyalar bo‘yicha treninglar (50%) kichik bizneslarda samaradorlikni oshirishga katta ta’sir ko‘rsatadi. Menejment va rahbarlik treninglari (40%) esa ishchilarning boshqaruv qobiliyatini yaxshilashga yordam beradi, ammo bu natijalar boshqa trening turlariga qaraganda kamroq ahamiyatga ega.

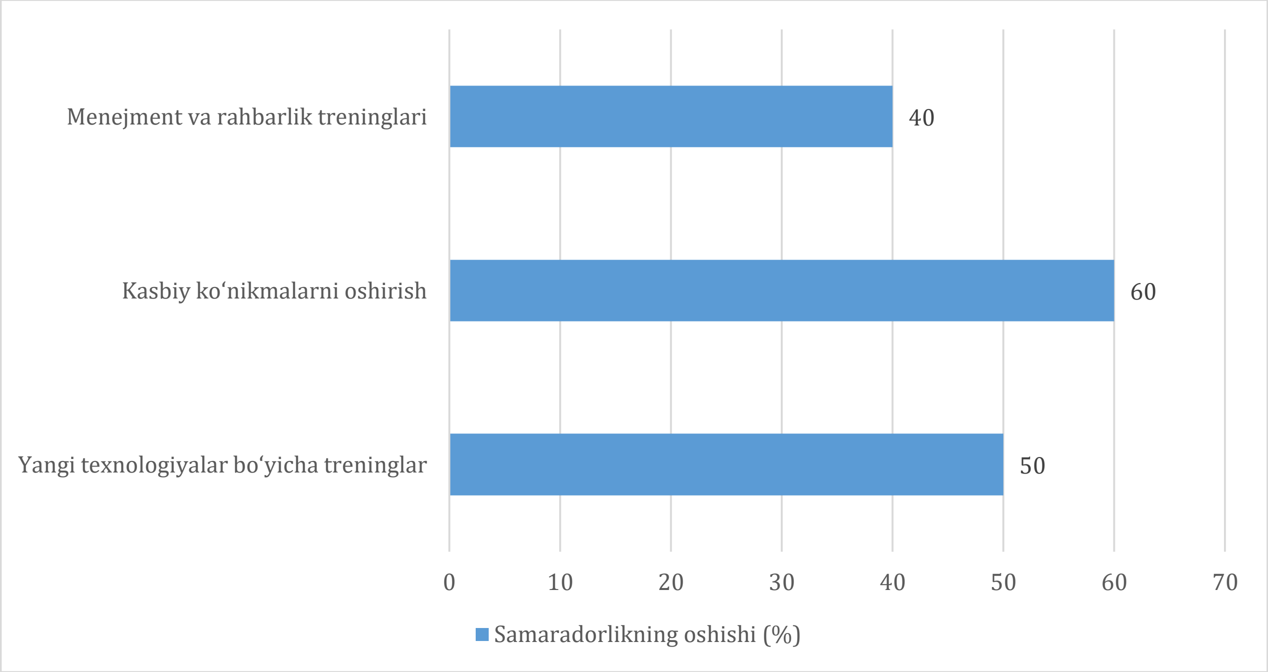

3-rasm. Trening va malaka oshirishning kichik biznes samaradorligigan ta’siri, (%)

3-rasmda ko‘rsatilganidek, kasbiy ko‘nikmalarni oshirish (60%) va yangi texnologiyalar bo‘yicha treninglar (50%) kichik bizneslarda samaradorlikni oshirishga katta ta’sir ko‘rsatadi. Menejment va rahbarlik treninglari (40%) esa ishchilarning boshqaruv qobiliyatini

yaxshilashga yordam beradi, ammo bu natijalar boshqa trening turlariga qaraganda kamroq ahamiyatga ega.

Xulosa va takliflar. Tadqiqot natijalari, kichik bizneslarda inson kapitalining muvaffaqiyatga ta'sirini chuqur oʻrganishga qaratilgan boʻlib, bir qator muhim xulosalarga olib keldi. Inson kapitalining rivojlanishi kichik biznesning samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Ta'lim va malaka (65%) kichik biznes muvaffaqiyatining eng muhim omili sifatida ajralib turadi. Bu shuni koʻrsatadiki, yuqori malakali ishchi kuchi va innovatsion fikrlash qobiliyatiga ega boʻlgan xodimlar kichik bizneslarning muvaffaqiyatini ta'minlaydi.

Motivatsiyaning oʻrni kichik biznes samaradorligini oshirishda katta rol oʻynaydi. Ishchilarning samaradorligini oshirishda yaxshi maosh va bonuslar (55%) hamda karyera oʻsish imkoniyatlari (30%) asosiy omillar boʻlib, ular kompaniya muvaffaqiyatiga ijobiy ta'sir koʻrsatadi. Ish joyidagi muhit va sharoit (15%) esa kamroq ta'sir qiladi.

Trening va malaka oshirishning ahamiyati ham oʻz oʻrnini koʻrsatdi. Kasbiy koʻnikmalarni oshirish (60%) va yangi texnologiyalar boʻyicha treninglar (50%) kichik bizneslarning samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Menejment va rahbarlik treninglari (40%) esa kompaniya rahbarlarining samaradorligini oshirishda muhim boʻlib, shu bilan birga kichik bizneslarning raqobatbardoshligini kuchaytiradi.

Shu bilan birga, tadqiqotlar shuni koʻrsatadiki, davlat tomonidan beriladigan qoʻllab-quvvatlash, oʻquv kurslari va malaka oshirish dasturlarining samarali ishlab chiqilishi, kichik bizneslarning oʻsishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Akhmedov R.M. Kichik biznes va inson kapitali. Oʻzbekiston iqtisodiyoti. 2019-y.
2. Rahmatov S.I. Kichik biznes va inson kapitali: samaradorlik va rivojlanish. Iqtisodiyot masalalari. 2020-y.
3. Tursunov Sh.A. Kichik biznesni rivojlantirishda inson kapitalining iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati. Ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanish. 2021-y.
4. Saidov M.X. Kichik bizneslarda kadrlarni malakali tayyorlash va motivatsiyaning iqtisodiy samaradorlikka ta'siri. Biznes va boshqaruv. 2022-y.
5. Gritsay V. "Dual ta'lim" tizimi va uning kichik bizneslarda inson kapitalini rivojlantirishdagi roli. Germaniya iqtisodiyoti. 2018-y.
6. Kaliforniya startaplar ekotizimi va innovatsion fikrlash qobiliyati. Yangi texnologiyalar va startaplar. 2017-y.
7. Tursunov A.S. Innovatsion strategiyalar va kichik biznesning rivojlanishi. Oʻzbekiston iqtisodiyoti. 2020-y.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 4 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat roʻyxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyogʻoch koʻchasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bogʻlanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).